

КУШЛИК Л.О., ОСТАПОВИЧ О.Я.
(Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника)

**РЕАЛІЗАЦІЯ ТРАНСЛЯТОРНИХ СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ
ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ
(на матеріалі перекладу роману Патріка Зюскінда „Парфуми”)**

The article deals with the investigation of interrelations between formal and functional strategies in the translation of phraseologisms in the text of the translation of the P. Süsskind's novel "Das Parfum" into Ukrainian. The quantitative relations of translating strategies, methods of translation and degrees of equivalence have been defined in order to evaluate the adequacy of translation.

Key-words: *translating strategy, method of translation, equivalence, phraseological unit.*

Об'єктом розгляду є переклад І.С. Фрідріха твору Патріка Зюскінда „Parfum” українською мовою. Предметом дослідження виступають фразеологічні звороти як мовні відображення національно-культурних феноменів. Метою аналізу є встановити трансляторну еквівалентність фразеологічних одиниць. Відповідно до мети ми ставимо перед собою завдання: визначити особливості відтворення фразеологічних одиниць у аналізованому творі; узагальнити кореляцію стратегії, типів еквівалентності та перекладацьких методів.

Окремі аспекти даної проблематики розглядалися у попередніх роботах [див. Зорівчак 1983, Кияк, Огуй, Науменко 2006, Burger 1973, Koller 1977]. За В. Уїлсом перекладацька стратегія – це визначення мети перекладу, а також шляху досягнення цієї мети, це знання правил і способів перекладу [Wills 1977, с. 64]. Вибір стратегії перекладу залежить саме від наявності чи відсутності у цільовій мові повних або часткових еквівалентів. Наявність однакових денотатів, а також референційних зв'язків у обох мовах полегшує вибір перекладача, оскільки він має можливість йти шляхом формальної транспозиції, тобто заміни однієї знакової системи на іншу. Якщо ж таких зв'язків немає і означувані поняття та явища не можуть бути адекватно передані, перш за все мова йде про реалії, то перекладач змушений обрати функціональну стратегію.

За Г. Шерером формальна стратегія – це спосіб перекладу у випадку, якщо у мові оригіналу та мові перекладу існують лексичні одиниці тотожні одна одній [Scherer 1993, с. 52]. Це стосується як значення, так і мовних засобів його передачі. Формальна стратегія полегшує роботу перекладача, оскільки мова йде суто про формальну заміну одних знаків іншими. При формальній стратегії все-таки слід брати до уваги не лише формальний рівень, але також і функціональний, тобто семантико-прагматичний. Слід зважати на творчий момент у праці перекладача, котра має вигляд не механічної підстановки знаків, а є свідомою дією, актом мислення, творчої волі. При формальній стратегії головна увага звертається на формальну побудову тексту як основного джерела

перекладу, причому на перший план виступає точне відображення мовної форми на знаковому рівні. З таким перекодуванням слід бути дуже обережним, оскільки головним його завданням є відтворення лише лексико-граматичних одиниць на структурному рівні, а семантичний аспект при цьому випускається. Тому існує інша перекладацька стратегія, яка ставить собі за мету передати перш за все елементарні смисли лексико-граматичних одиниць, а не їх формальну побудову.

Якщо при формальній стратегії узгодження між оригіналом та перекладом відбувається на обох рівнях, як на формальному, так і на функціональному, то при функціональній стратегії – лише на функціональному. Це зумовлено тим, що пріоритетом перекладача, котрий обрав дану стратегію, є передача того ж самого змісту, тобто глибинної структури повідомлення, а вже другорядним виступає дотримання та відтворення формальної сторони. На перший план виступає прагматичний аспект літературного тексту, тобто необхідність тлумачити повідомлення з огляду цільової групи [Reiß, Vermeer 1984]. Основним завданням постає пошук відповідника з такими самими ж денотативними й референційними зв'язками як і в цільовій мові, навіть якщо при цьому порушуються граматико-синтаксичні структури. В такому випадку контекст залишається, знімає будь-які неточності у передачі формального елемента.

При функціональній стратегії вирішальними є основні смислові елементи, а також прагматичний аспект. Водночас не слід забувати, що художній переклад не є результатом лише мовних операцій. Доцільним є не роздільне застосування обох стратегій, що практично ніколи не зустрічається при літературних перекладах, а творче поєднання різних шляхів, котре залежить від конкретних умов, контексту, самих мовних одиниць та граматико-синтаксичних структур, а також наявності чи відсутності еквівалентів у вихідній та цільовій мовах.

Відомі нам теорії перекладу мають на меті наступне: функціональна стратегія – зберегти ідентичність ситуації, а також предметів та явищ навколишньої дійсності, до уваги береться функціональний аспект; трансформаційна теорія прагне досягнути семантичної близькості (інваріантності) граматико-синтаксичних структур оригіналу й перекладу, тобто зберегти формалістичну вірність вихідної та цільової мов; семантична теорія ставить за мету виразити зміст глибинних категорій і відтворити максимальний збіг елементарних смислів, звідси можна зробити висновок, що в рамках семантичної теорії перекладач обирає функціональну стратегію.

При аналізі транслаторних засобів на матеріалі роману Патріка Зюскінда „Парфуми” з операційних міркувань різні підтипи методів перекладу зводимо до 3 основних: калькування, субституція, дескриптивна перифраза. Увагу звернуто також на те, чи є конкретна ФО узуально сталою формою чи оказіоналізмом. Розглянемо виявлені нами приклади перекладу ФО в тексті роману.

Калькування:

„Er prüfte *Millionen und Abermillionen* von Duftbauklötzen – Він перевіряв мільйони, мільярди запахів”. Після покомпонентного калькування слідує компресія німецького „Duftbauklötzen”, в буквальному перекладі „(іграшкові) кубики запахів”. Упущення даного денотату веде до певних відтінкових втрат, зокрема асоціації щодо величини або „форми” запаху. Відповідно до постмодерністської концепції роману „Парфуми” Зюскінд описує запахи як майже дотиково пізнавальне явище, що здатне набувати фізичної форми, проте в українській мові така образність не завжди адекватно передається, прикладом чого виступає переклад „Duftbauklötzen” як просто „запахи”.

„...*Tausende und Abertausende* von Gerüchen bildeten *einen unsichtbaren Brei*, der die Schluchten der Gassen anfüllte – ...*Тисячі* запахів утворювали *невидиму кашу*, яка наповнювала щілини провулків”. Німецька ФО „Tausende und Abertausende” відтворюється незначною мірою скомпресованим „тисячі”, що можна назвати частковим калькуванням. А наступну авторську оказіональну метафору перекладач вирішив покомпонентно прокалькувати, що не порушило стильової канви українського тексту. Той самий авторський оказіоналізм так само перекладається і в наступному реченні: „Wenn er sich *am dicken Brei* der Gassen sattgerochen hatte, ging er in luftigeres Gelände – ...*Нанюхавшись досита густої каші провулків*, хлопець шукав просторішого місця”. „*ein riesiges selbsterlerntes Vokabular von Gerüchen* – величезний словник запахів власного винаходу”. Авторський оксюморон адекватно відтворений у мові перекладу, проте певні зміни відбулися на лексемному рівні, оскільки німецьке „selbsterlerntes” не має структурно-граматичного відповідника в українській мові, тому перекладач вдався до описового способу перекладу даної лексеми. Іншим прикладом авторського оказіонального порівняння й оксюморону можуть служити вирази в наступному реченні: „Das Meer roch *wie ein geblähtes Segel*, in dem sich Wasser, Salz und *kalte Sonne* fingen – Море пахло *так, як пахнуть напнуті вітрила*, що ловлять воду, сіль та *холодне сонце*”.

Отже, перекладач використовує калькування для адекватного відтворення стильово-функціональних аспектів ФО, йдучи шляхом повного або часткового покомпонентного калькування, а також методом компресії чи декомпресії. При перекладі узуально сталих форм використовуються кодифіковані відповідники у цільовій мові. Оказіональні потенційні ФО, зокрема, авторські метафоричні порівняння, перекладаються шляхом покомпонентного калькування, оскільки у таких компаративних зворотах внутрішня мотивація є прозорою.

Субституція:

„...von solchen Problemen *ließ er lieber seine Finger weg* – від таких проблем він намагався *триматися якнайдалі*”. Знову спостерігаємо при перекладі семно-структурні зміни, що стосуються підстановки німецької фразеологічної метонімії українським дієслівно-прислівниковим фразеологізмом, який є еквівалентним німецькій ФО на функціонально-стилістичному та експресивно-емоційному рівнях. „...*der Teufel [konnte] nie und nimmer seine Hand im Spiel [haben]* – про диявола *не могло й бути мови*”. Даний субститут звертає увагу українського читача не на участь диявола у справі, а на неможливість допущення такої участі. Тому використаний трансляторний засіб підстановки

дещо змінює перспективу сприйняття, водночас конотативні зв'язки залишаються однаковими.

„Madame Gaillard, obwohl noch keine dreißig Jahre alt, *hatte das Leben schon hinter sich* – Мадам Гайяр, хоч не мала ще тридцяти, *поставила на своєму житті хрест*”. Надзвичайно вдалим виявився український субститут „поставити хрест на своєму житті”, який на конотативному рівні повністю тотожний німецькій ФО. Вибір саме такого способу перекладу здійснювався з прагматичної точки зору, а саме орієнтуючись на українського читача й особливості стильових норм цільового тексту. При субституції, як правило, відбувається заміна денотативного образу. Поряд з цим нерідко перекладач змушений вдаватися до формально-граматичних змін, оскільки його метою є забезпечення стильової цілісності перекладу. Яскравим прикладом декомпресії є наступне речення: „*Es war wie im Schlaraffenland* – Це було *наче в країні з молочними ріками й киселевими берегами*”. Перекладач вирішив повністю замінити денотативний образ, змінюючи при цьому також й формально-структурну побудову речення й розширюючи фразеологізоване порівняння відповідно до фразеологічного складу української мови.

Дескриптивна перифраза.

Прикладами такого перекладного методу є: „*Auch das Dienstmädchen machte keine Anstalten zu kommen* – Служниця теж не збиралася виходити”. В даному випадку перекладач замінив німецький фразеологізований вислів на просту українську лексему. Тому, такий спосіб перекладу ми можемо назвати описовим. Зворотню дескрипцію, коли нейтральна німецька лексема відтворена фразеологічною одиницею в цільовій мові, можна виявити при перекладі наступного речення: „[*der heilige Ernst, der kalte Ernst, der trockene Geschäftssinn*], die an jedem Möbel, jedem Gerät ... klebten – [свята серйозність, холодна серйозність, сухий господарський розум], *знак якого лежав* на всіх меблях, всіх приладах”. Перекладач застосував засіб декомпресії, використавши замість дієслова „kleben” зворот „знак лежить”. Доповнивши переклад певним денотатом перекладач змінив дещо образність німецького вислову. Конотативні зв'язки однак від цього не викривилися.

Фразеологізовані словосполучення, образність яких можна відтворити у цільовій мові, дають змогу перекладачеві досягти повної еквівалентності ФО: „*Monatelang hatte er keine trockene Faser mehr am Leibe vor lauter Wassertragen, abends troffen ihm die Kleider von Wasser, und seine Haut war kalt, weich und angeschwemmt wie Waschleder* – Від постійного носіння води на його тілі місяцями *не було сухої нитки*, вечорами одяг стікав, шкіра була холодна, м'яка й набрякла”. Образність німецької фразеологізованої метонімії повністю відтворюється при перекладі, оскільки даний художній засіб узуально усталений в українській мові. На противагу метонімії наступне порівняння залишилось неперекладеним. „*Waschleder*” дослівно перекладається як „шкіряна замша, яку можна мити”, проте така реалія не настільки знайома українському читачеві, щоби бути обов'язково збереженою при перекладі. Отже, в даному випадку повна еквівалентність на рівні речення досягається шляхом калькуванням та компресії художніх засобів. „*Die Kerzen, dachte er, um*

Gottes willen, die Kerzen! – Свічки, думав він, *radi Бога*, тільки б не перекинув свічки!”. В останньому прикладі перекладач розширив зміст повідомлення автора з прагматичною метою, при цьому він досягнув динамічної повної еквівалентності.

Можна стверджувати, що використання калькування у поєднанні з компресією не порушує повної еквівалентності. Так, наприклад: „Aber selbst bei Mitternacht *stach* ihm die Helligkeit des Sternenlichts *wie Nadeln in die Augen* – але навіть опівночі світло зірок *різало йому очі*”.

Прикладом часткової еквівалентності може слугувати наступний вираз: „Du bist ein Pfuscher, *ein kleiner Stinker!* – Ти, Пелісьє, халтурник! Ти *нікчема з нікчем!*”. Навіть якщо денотативний образ в даному разі не збережений, проте негативна конотація пейоративного звертання залишається тією самою.

„Dann war er offenkundig ein Betrüger, der sich auf irgendwelche Weise das Rezept von Pèlissier *ergaunert* hatte, um *sich* bei Baldini *Zutritt und Anstellung* zu *verschaffen* – тоді, він, безперечно, шахрай, котрий якимось дістав рецепт Пелісьє, щоб *здобути місце* в Бальдіні”. Семно-структурна еквівалентність німецької та української ФО є часткова, проте її функціонально-стилістична адекватність – повна. Часткову еквівалентність можна також виділити на рівні лексеми „ergaunern”, котра передана українською лексемою із меншим стилістичним навантаженням, а саме „дістати щось” може означати як відкритий, так і потаємний (але не завжди) шлях добування. Проте „ergaunern” забарвлене відтінком шахрайства, втаємниченості й обману, чого не виражає стилістично нейтральне дієслово „дістати”. Заміною денотатів й структурологічним змінами перекладач зберігає повну динамічну еквівалентність, додаючи при цьому також певні дескриптивні пояснення щодо джерела прибутку. Тому динамічна повна еквівалентність першої ФО поєднується із частковою еквівалентністю на рівні мовних знаків.

При частковій еквівалентності може зменшуватися експресивно-емоційна навантаженість на ФО: „Aber nein! Er starb jetzt, *Herrgottsa sacrament*, binnen achtundvierzig Stunden! – Але ж ні! Він помре тепер, *бачить Бог*, протягом сорока восьми годин!”. Навіть фонемна оболонка німецької фразеологізованої лексеми несе певний стильовий заряд, який не повністю передається українською мовою.

Нульова еквівалентність зустрічається у наступному прикладі: „Im Zimmer war es *mit einem Schlag* düster geworden – У кімнаті *враз* стало похмуро”. Оскільки повний чи частковий фразеологічний еквівалент для німецької ФО відсутній, то перекладач відтворив її за допомогою стилістично нейтрального прислівника „враз”. Подібно перекладено й таку німецьку ФО: „*von einer Stunde zur anderen* seine ganze professionelle Leidenschaft verlieren – *зараз пантом* утратив увесь свій професійний інтерес!”

„...während sein ehemaliger Besitzer, *alle viere von sich ausgestreckt*, die kalte Seine hinunterschwamm – ...коли його колишній хазяїн, *розпластавшись*, плив униз холодною Сеною”. Шляхом дескриптивної трансформації глибинного змісту німецької ФО досягається нульова еквівалентність на рівні фразеологізованих мовних знаків, що порушує формальну адекватність

перекладу й зберігає динамічну еквівалентність сприйняття німецької та української лексем.

Оскільки образність певних німецьких порівнянь дослівно не можна передати українською мовою, то така образність або замінюється традиційно українською, або упускається. Останній варіант відтворення перекладач використав при перекладі такої метафори: „Chénier *bekam ganz glasige Augen vom Geldzählen und einen schmerzenden Rücken von den tiefen Bücklingen* – У Шеньє *боліли очі* від невпинного рахування грошей, а спина – від низьких поклонів”. Образні відтінки німецької метафори при її трансформації втрачаються, причому конотативно-експресивне навантаження на дані словосполучення в оригіналі й перекладі дещо різняться. Тому в даному випадку мова йде про нульову еквівалентність.

Нульовий ступінь еквівалентності спостерігаємо при перекладі шляхом дескриптивної перифрази: „...die Zeit nahm kein Ende, die Zeit, in der ihm die wirkliche Welt *auf der Haut brannte* – ...не було кінця-краю часові, тому часові, коли йому *дошкуляв* реальний світ”; „Da konnte man *ins Schwärmen kommen!* – Це *навіювало спогади і мрії*”. Неперекладеними залишаються наступні фразеологізовані словосполучення: „so sicher wie das Amen in der Kirche”; „zum Blühen bringen”.

Як відомо, ключовими факторами при виборі перекладацької стратегії виступають семантичне навантаження форми і змісту мовної одиниці, а також її денотативні й референційні зв'язки. В кожному окремому випадку перекладач вирішує, які смислові відтінки необхідно або можливо відтворити в рамках цільової мови і які засоби він обере для передачі образної сторони твору. Такий вибір можна проілюструвати наступним прикладом: „Als ihm das klargeworden war, schrie er so fürchterlich laut, *als würde er bei lebendigem Leibe verbrannt* – Зрозумівши це, він закричав так жахливо, *ніби його спалювали живцем*”. Перекладач обрав шлях функціонально-формальної стратегії, передавши при цьому ту саму смисломісткість та стильову функціональність гіперболи. При відтворенні даного художнього засобу зберігаються денотативний та референційний зв'язки гіперболізованого порівняння, причому граматико-структурна побудова виразу не повністю відтворена. Так, ми спостерігаємо зміни на рівні словосполучення „fürchterlich laut“ – „жахливо“ й на рівні фразеологізованого словосполучення „bei lebendigem Leibe“ – „живцем“. Саме смислова навантаженість іменника „Leibe“ переноситься в українському варіанті на суфікс „-цем“, що означає поєднання прикметникового означення із іменниковим денотатом.

Функціональна стратегія при абсолютній формальній невідповідності обирається перекладачем у такому випадку: „Als dem Marquis de la Taillade-Espinasse *zu Ohren kam*, es habe sich in Pierrefort ein Individuum gefundedn, welches sieben Jahre lang in einer Höhle ... *gehaust* habe, war er *außer sich* vor Entzücken... – *Почувши* про те, що в П'єрфорі об'явився індивід, який сім років *провів* у печері, ... , маркіз де ла Тайяд-Еспінасс *нестямно* зрадів...”. „Der Marguis hatte schon mit vierzig Jahren dem Versailler Hofleben *den Rücken gekehrt*, sich auf seine Güter zurückgezogen und dort den Wissenschaften gelebt. *Aus seiner*

Feder stammte ein bedeutendes Werk... – Маркізові вже в сорок років *набридло* придворне життя, він *залишив* Версаль, і усамітнившись на своїх володіннях, присвятив себе наукам. *З-під його пера народився* значний твір...”. Використання функціональної стратегії призводить до певних модифікацій смислу, причому перекладач вдається до розширення обсягу референційного зв'язку ФО „den Rücken kehren“, додаючи пояснення „набридло“, й до упущення денотативного зв'язку, тобто заміни експресивно зарядженого словосполучення на нейтральне дієслово „залишив“. Функціонально-формальна стратегія застосовується при перекладі ФО „aus seiner Feder stammen“, де замінюється лише одна лексема й зберігається семно навантажений денотат.

При аналізі тексту оригіналу та його перекладу нами виявлено наступні відповідності:

Таблиця 1. Кореляція типів еквівалентності, перекладацької стратегії та засобів перекладу.

Тип еквівалентності		%
<i>повна еквівалентність</i>	к-ість проаналізованих ФО	53,5%
	Перекладацька стратегія та засіб перекладу	
	формальна стратегія та покомпонентне калькування у відношенні до повної еквівалентності	69%
	формально-функціональна стратегія та різноструктурне часткове калькування у відношенні до повної еквівалентності	31%
<i>часткова еквівалентність</i>	к-ість проаналізованих ФО	18,5%
	Перекладацька стратегія та засіб перекладу	
	функціональна стратегія та субституція	100%
<i>нульова еквівалентність</i>	к-ість проаналізованих ФО	28%
	Перекладацька стратегія та засіб перекладу	
	функціональна стратегія та дескриптивна перифраза	100%

Вищенаведена таблиця унаочнює спосіб реалізації перекладацької стратегії, а також частку формальної та функціональної еквівалентності й перекладацьких засобів у тексті перекладу.

При повній еквівалентності перекладач використовує метод калькування найчастіше, що зумовлено великою кількістю спільних узуально сталих фразеологічних зворотів у німецькій та українській мовах, а також таких okazionalizmів, внутрішня мотивація яких є досить прозорою й переклад яких не складає труднощів. Обираючи шлях формальної передачі семно-структурних

одиниць, повна еквівалентність досягається як на рівні мовних знаків, так і на прагматико-комунікативному рівні, тому калькування є виправданим тільки в такому випадку, коли при перекладі текст оригіналу переданий як єдина художньо-естетична цілісність й експресивно-стильова єдність, а покомпонентна передача мовних одиниць не порушує такої цілісності. Оскільки не завжди семантико-структурний рівень може бути відтворений абсолютно тотожно, то говорячи про повну еквівалентність на рівні мовних знаків ми все-таки допускаємо незначні семно-структурні зміни. В такому випадку мова йде про різноструктурну повну еквівалентність. Як було зазначено вище, часткова еквівалентність нижчих рівнів часто не впливає на повну адекватність вищих рівнів. Зокрема, при калькуванні перекладач використовує як компресію, так і декомпресію, що і є тими семно-структурними змінами з додаванням незначних смислово-експресивних відтінків. Контекст також впливає на вибір еквівалента, проте у випадку полісемії допускаються різні варіанти перекладу однієї й тієї ж самої мовної одиниці. Тому ми можемо говорити за термінологією Ю. Найди про повну динамічну еквівалентність перекладу, а також про високий ступінь формальної наближеності до оригіналу [Найда 1970].

При частковій еквівалентності перекладач обирає функціональну стратегію, причому вирішальною є динаміко-стильова відповідність оригіналу й перекладу. Для цього використовується метод субституції, тобто заміна образного денотату, причому конотація в більшості випадків залишається повністю тотожною. Нерідко експресивно-стильове навантаження на ФО у тексті оригіналу розподіляється на різні семно-структурні одиниці у цільовому тексті, що є яскравим прикладом функціональної стратегії. Тому при частковій еквівалентності перекладач досягає повної динамічної еквівалентності на прагматико-комунікативному, функціонально-стилістичному та експресивному рівнях.

Послугуючись deskриптивною перифразою, перекладач реалізує функціональну стратегію, проте адекватно не відтворює стилістичного забарвлення описово перекладених ФО, а передає лише глибинний зміст нефразеологізованою лексемою.

Отже, на вищенаведених прикладах ми підтвердили нашу вихідну гіпотезу про те, що повна еквівалентність реалізується методом покомпонентного чи різноструктурного часткового калькування, часткова еквівалентність – методом субституції, а нульова – методом описової перифрази, що ілюструє наступна таблиця:

Таблиця 2. Кореляція типів еквівалентності, перекладацької стратегії та засобів перекладу.

<i>Стратегія</i>	<i>Еквівалентність</i>	<i>Повна</i>	<i>Часткова</i>	<i>Нульова</i>
	<i>Засіб перекладу</i>			
<i>формальна</i> <i>формально-функціональна</i>	калькування	+	–	–
<i>функціональна</i>	субституція	–	+	–
<i>функціональна</i>	deskрипція	–	–	+

У тексті перекладу найчастіше зустрічається повна еквівалентність, проте функціонально-формальна стратегія переважає в силу лексико-граматичних відмінностей вихідної та цільової мов. Наступною за чисельністю є функціонально-описова стратегія поряд зі смисловими та стилістичними втратами, найменшою за чисельністю є функціональна стратегія, при якій конотативні та референційні зв'язки є відмінними. З огляду на зазначене можемо стверджувати, що перекладач творчо поєднує формальну та функціональну стратегії, надаючи перевагу динамічній адекватності перекладу.

Аналіз кореляції засобів передачі ФО, типів еквівалентності та трансляторної стратегії перекладача дозволяє зробити наступний висновок. Текст перекладу характеризується високим ступенем повної еквівалентності на фразеологічному рівні, котра реалізується за допомогою покомпонентного або часткового калькування. В даному випадку стильово-функціональні та формальні аспекти при перекладі відтворені адекватно. Формальна стратегія спрямована на точну передачу предметно-логічного та конотативно-експресивного рівнів, в той час як при функціонально-формальній стратегії допускаються незначні зміни на структурно-граматичному рівні. Таким поєднанням формальної та формально-функціональної стратегій досягається повна еквівалентність на рівні речення та повідомлення й часткова на семно-структурному рівні. При повній еквівалентності переважає формалізована передача ФО.

Часткова еквівалентність досягається за допомогою способу субституції, а вибір перекладачем функціональної стратегії свідчить про важливу роль динаміко-стильового аспекту перекладу. Незважаючи на те, що втрата певних експресивно забарвлених відтінків є неминучою, ФО відтворюються в адекватному стильово-фразеологічному реєстрі з тотожними конотативно-референційними зв'язками, чого не можна стверджувати про нульову еквівалентність. Навіть якщо автор обирає функціональну стратегію, дескриптивна перифраза не дозволяє перенести відповідні денотативні та референційні зв'язки, послуговуючись лише нефразеологічним способом відтворення ФО.

Отже, повна еквівалентність складає приблизно третину перекладених ФО, більша частка яких реалізована формальним шляхом, проте у тексті перекладу переважає функціональна стратегія відтворення ФО, що свідчить про вирішальний динаміко-функціональний фактор перекладу фразеологічної лексики.

Література

Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія / На матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою. – Львів: Вища школа, 1983. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2006. С. 518 – 524. Наїда Ю. А. Наука перевода. // Вопросы языкознания. – 1970.–№4. Burger H. Idiomatik des Deutschen. – Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 1973. Koller W. Redensarten. Linguistische Aspekte, Vorkommensanalysen, Sprachspiel. – Tübingen: Max

Niemeyer Verlag., 1977. Reiß K., Vermeer H. J. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. – Tübingen, 1984. Scherer H. S. Kommentierte Übersetzungen Spanisch-Deutsch: Texte, Wortschatz, Grammatik, Übersetzungskommentare, idiomatische Wendungen. 3. Auflage. – Bonn: Romanistischer Verlag, 1993. Wills W. Übersetzungswissenschaft. Probleme und Methoden. – Stuttgart, 1977.

Джерела ілюстративного матеріалу

Зюскінд П. Парфуми: Історія одного вбивці: Роман / Пер. з нім. І. С. Фрідріх; Худож.-оформлювач Л. Д. Киркач. – Харків: Фоліо, 2005. Süskind P. Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders. – Zürich: Diogenes Verlag AG, 1994.

НІЧАСНКО І. І.

(Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка)

ТРИШАРОВА БУДОВА ІСПАНСЬКОГО КОНЦЕПТУ КРАСА ТА ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

The main idea of this article is to outline borders of Spanish concept BEAUTY and to find difference between the same Ukrainian concept if there any. Divisions of the concept on three layers show us all components of grammatical, lexical, morphologic levels. Realized investigations allow us to make a list of translation transformations used in Spanish-Ukrainian translation.

Key words: *concept, verbalization, translation.*

На сучасному етапі розвитку перекладознавства стоїть питання відтворення стилістичних особливостей і національного колориту в художньому перекладі на концептуальному рівні, що враховує національну та історично обумовлену картину світу представників іншомовного соціуму. Концепт є складником концептуальної картини світу та має різні дефініції.

Одне із засадних сучасних тлумачень концепту належить А. Вежбицькій, як об'єкта зі світу „ідеальне”, який має ім'я та відображає певні культурно обумовлені уявлення людини про світ та „дійсність”. О. С. Кубрякова зазначає, що концепт – це – окремий смисл, ідея, яка знаходиться в свідомості, але головне, що така ідея існує як оперативна одиниця в мисленневих процесах, при чому одиниця виступає як гештальт – як доволі самостійна та чітко виділена окрема від інших сутність. Концепт є посередником між словом і дійсністю, що зберігається у семантичній пам'яті людини та формує концептуальну картину світу [Кубрякова 2004, 316].

Властивості концепту, А.М. Приходько визначає такими ключовими словами, як “знання”, “ментальність”, “культура”, “оцінка”. Ці властивості концепту свідчать про його ментальні витoki та зв'язок з уявленнями про ті смисли, якими оперує представник певного лінгвокультурного колективу в процесі своєї мисленнево-мовленневої активності у вигляді “квантів” знання